

Pole w Skierniewicach

w latach 1921-2002 Pole Doświadczalne Katedry Chemii Rolnej

Staraniem Prof. Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego, na mocy rozporządzenia Ministra Rolnictwa z 28.05.1919 r., Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (SGGW) otrzymała folwark w Skierniewicach na cele doświadczalne. W latach 1920–1925 na powierzchni 36 ha przystąpiono do utworzenia Pola Doświadczalnego, na którym założono trwałe doświadczenia nawozowe prowadzone do chwili obecnej. Głównym organizatorem Pola Doświadczalnego był Prof. Marian Górski. Dzięki jego staraniom w latach 1924–1928 na terenie Pola powstały budynki stanowiące zaplecze naukowe i dydaktyczne. W latach 1939–1945 Pole funkcjonowało pod nadzorem niemiec-

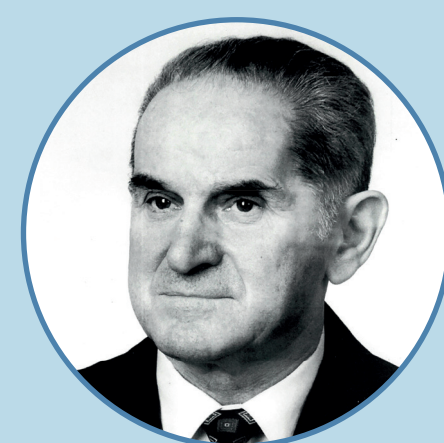
kim (trwałe doświadczenia były kontynuowane). W tym czasie w budynkach Pola miał siedzibę tajny oddział Armii Krajowej. Po odzyskaniu niepodległości w latach 1945–2002 pole funkcjonowało jako jednostka Katedry Chemii Rolniczej. W latach 2002–2019 Pole stanowiło część Wydziałowej Stacji Doświadczalnej im. Prof. Mariana Górskiego. Od 1 X 2019 roku Pole funkcjonuje w ramach Stacji Doświadczalnej Instytutu Rolnictwa SGGW im. Prof. Mariana Górskiego w Skierniewicach. Od 2019 roku funkcję Kierownika Stacji pełni mgr inż. Paweł Szacki.

Prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Założyciel Pola Doświadczalnego
Zakładu Chemii Rolnej

Prof. Marian Górski
Organizator Pola Doświadczalnego
i jego opiekun naukowy do 1958 r.

Prof. Stanisław Mercik
Kierownik Pola Doświadczalnego
1958-1984

Prof. Wojciech Stępień
Kierownik Pola Doświadczalnego 1985-2002
Kierownik Wydziałowej Stacji Doświadczalnej
2002-2019

Najcenniejszym naukowym obiektem pola w Skierniewicach jest 5 ha trwałych doświadczeń nawozowych (ponad 660 poletek) prowadzonych w układzie statycznym od 1921 r. W ramach doświadczeń stosuje się nawozy mineralne i naturalne w różnych kombinacjach w 4 zmianowaniach (płodozmian 5-polowy, zmianowanie bez obornika i bobowatych, zmianowanie bez obornika z rośliną bobowatą i 3 monokultury – żyta, ziemniaka i pszenżyta).

Doświadczenia te są najstarszymi istniejącymi doświadczeniami w Polsce, 5. w Europie i 6. w świecie. Monokultury ziemniaków i pszenżyta to najstarsze monokultury tego typu w świecie (monokultura żyta znajduje się na 2. miejscu na świecie pod względem czasu trwania). Schemat doświadczeń przedstawiono w tabeli poniżej. Doświadczenia założono na glebach płowych.

Numer pola	Schemat trwałych doświadczeń nawozowych w Skierniewicach oraz forma azotu	Kombinacje nawozowe ¹⁾	
A 1-4	Zmianowanie dowolne bez obornika i bez bobowatych z nawożeniem saletrą amonową	Kontrola bez nawożenia CaNPK NPK; PK; PN; KN	
AF 1-3	Zmianowanie dowolne bez obornika i bez bobowatych z nawożeniem siarczanem amonu		
A 5-8	Zmianowanie dowolne bez obornika	bez bobowatych	Ca CaNPK NPK CaPK CaPN CaNK obornik
A 9-12		z rośliną bobowatą	
E1a-E1e	Zmianowanie 5-polowe: ziemniaki (30 t obornika), jęczmień jary, koniczyna czerwona, pszenica ozima, żyto z nawożeniem saletrą amonową		
D 5 D 6 D 7	Monokultura ziemniaka z nawożeniem saletrą amonową Monokultura żyta z nawożeniem saletrą amonową Monokultura pszenżyta z nawożeniem saletrą amonową		

¹⁾dawki od 1976 roku; Ca – 1,6 t CaO·ha⁻¹ co 4 lata, N-90 kg N·ha⁻¹, P - 26 kg P·ha⁻¹, K - 91 kg K·ha⁻¹, obornik – pole D 20 t·ha⁻¹·rok⁻¹, A 1-12 i AF 1-3 – 3 powtórzenia, E i D – 5 powtórzeń

Na przełomie lat 20. i 30. XX wieku, zarówno pod kierownictwem J. Mikułowskiego-Pomorskiego, jak i M. Górskiego, prowadzono obszerne badania nad działaniem nawozów azotowych, potasowych i fosforowych. Badania M. Górskiego w dużym stopniu przysłużyły się do zwiększenia produkcji i upowszechniły stosowanie polskich nawozów potasowych. Duże znaczenie praktyczne miały również doświadczenia z obornikiem. Na polach A i E przebadano wpływ nawożenia obornikiem na działanie poszczególnych składników pokarmowych N, P, K. Określono zalety i wady sposobów przechowywania obornika na zimno i na gorąco. Po drugiej wojnie światowej kontynuowano badania dotyczące wpływu wieloletniego nawożenia mineralnego i organicznego na zawartość w glebie związków próchnicznych, glinu ruchomego, dostępnych form magnezu, występowanie drobnej fauny glebowej. Prowadzono badania nad działaniem wody amoniakalnej jako nawozu azotowego. Były to pionierskie badania w Polsce, znalazły też duże zainteresowanie w krajach ościennych. W latach 70. XX wieku wykonano badania, które dotyczyły regeneracji gleb wyczerpanych z dostępnych form P i K oraz współdziałania K, Mg i Ca na różnych glebach i dla różnych roślin. Badania te były finansowane przez Ministerstwo Rolnictwa USA. Ważnym obszarem badań prowadzonych w oparciu o trwałe doświadczenia były prace badawcze dotyczące przemian azotu nawozowego, które prowadzą do strat tego składnika na drodze gazowej (forma NH₄⁺) i przez

wymywanie (forma NO₃⁻). Badania nad przemieszczaniem N z nawozów mineralnych były impulsem do badań nad poszukiwaniem sposobów ograniczenia strat tego składnika, np. oceniono przydatność inhibitorów nitrifikacji. Interesującym aspektem badawczym dotyczącym tej problematyki były badania prowadzone we współpracy z Uniwersytetem w Bonn dotyczące wykorzystania zjawiska chemotropizmu korzeni roślin w nawożeniu zlokalizowanym. Obszerne badania dotyczące efektywności nawożenia różnymi składnikami pokarmowymi (N, P, K, Mg, Ca, S) a także wpływu nawożenia na skład chemiczny roślin prowadzono w odniesieniu do wielu gatunków i odmian roślin uprawnych. Wśród nich należy wymienić duży program badawczy prowadzony we współpracy ze stacją Doświadczalną Wooster – Ohio w USA, dotyczący wpływu zróżnicowanego nawożenia na zawartość makro i mikroelementów w próbkach gleb i roślin pochodzących z trwałych doświadczeń nawozowych w Skierniewicach. Obecnie Stacja jest zapleczem do prowadzenia badań naukowych realizowanych w Instytucie Rolnictwa SGGW. Przedmiotem działalności Stacji jest również realizacja potrzeb dydaktycznych Wydziału Rolnictwa i Ekologii SGGW w zakresie praktycznego szkolenia studentów i wykonania prac dyplomowych, doktorskich i habilitacyjnych, a także prowadzenie działalności popularyzatorskiej i wdrożeniowej wyników badań prowadzonych w Instytucie Rolnictwa.